

גליון תתקעג • ערש"ק פרשת במדבר

• שנת העשרים •

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ביאור גדר מנייני בני ישראל

"מדבר" כהונה למתן תורה

בדיני התורה הנובעים מגדרי "שכינות"

כשהולכים לישון כיהודי – קמים כיהודי!

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"ל דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליין תקעג) היו"ל לפרשת במדבר, ובו אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש" תבאר שיטת רש"י אודות מהות ותכלית מנייני בני ישראל, שנעשו כדי "להודיע חיבתן" בפרקים חשובים בתולדותיהם, ויבאר מדוע "כשנפלו בעגל" הוא זמן הראוי למניין על פי שיטת רש"י הנ"ל.

המדור "יינה של תורה" עוסק במנהג קריאת פרשת במדבר קודם עצרת, ויבאר אשר עניין ה"מדבר" ותכונותיו הם ההכנה הרוחנית לקבלת התורה, ובתוך הדברים תבאר החובה לעסוק בקירוב בנ"י לתורה, והתועלת המיוחדת בעניין קבלת התורה לעוסק במלאכה קדושה זו.

במדור "חידושי סוגיות" יבאר דברי חז"ל שהובאו בקשר לדגל ראובן "אוי לרשע אוי לשכנו", שיש לחקור בהגדרת כוחה ופועלתה של שכינות וסמיכות שמצאנו בכמה מדיני התורה, אם הדבר יוצר קשר מהותי בין הסמוכים ופועל שינוי בעצם השכן, או שהיא שייכות חיצונית בלבד, ועפ"ז יבאר פלוגתות הראשונים בנוגע לדין בר מצרא, נגעי בתים, עונשה של משפחת מרים בת בלגה, שכולם תלויים ביסוד הנ"ל.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגאוות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן עניינים

ב. מקרא אני דורש מדוע נמנו ישראל אחרי שנפלו בעגל?

האם מנין בני"ה לידע מנין הנותרים מחטא העגל, או מתוך חיבת בני ישראל? / מדוע נקרא כל ישראל "נותרים", בעוד שרק שלושת אלפים מתו ושאר רבבות אלפי ישראל נשארו בחיים? / ביאור גדר מנייני בני ישראל וטעם מנינם אחרי חטא העגל מצד גזירת הכלי' שהיתה על כל ישראל, וניצול ממיתה לחיים

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 1 ואילך, תורת מנחם - דרשותיו חכ"מ עמ' 327 ואילך)

ה. פנינים עיונים וביאורים קצרים

מדוע המתע טר"ה ניסן לר"ח אייר? (ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 2 דף" 11-10)
האם האש במשכן היתה רבוצה כארי? (ע"פ רשומות חסידות קפח)

ו. יינה של תורה מדבר" כהכנה למתן תורה

מה הקשר בין פרשת במדבר למתן תורה? / מדוע צריכים להיות בבחינת "מדבר" כאשר מקבלים את התורה? / מהי התועלת עבור האדם שמקרב את הזולת לתורה ומצוות? / ואיך זוכים לקבלת התורה גם כשלא ראוים לכך?

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 1. שם עמ' 236 ואילך. ח"ה עמ' 18. תורת מנחם חסיד" עמ' 263 ואילך)

ט. פנינים דרוש ואגדה

מסירות נפש לאחר התבוננות (ע"פ תורת מנחם חסיד" עמ' 122 ואילך)
הנהגה מגיל עשרים בלבד (ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 1019 ואילך)

י. חידושי סוגיות שיטות הראשונים בדין תורה הנובעים מגדר "שכינות"

יבאר יסוד פלוגתות בדין בר מצרא ונגעי בתים ע"פ חקירה כללית בגדר דיני התורה שמצד "שכינות" וסמיכות ב' דברים / יבאר לפ"ז חילוק הרמב"ם ורש"י בביאור הסוגיא דסוף סוכה

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 10 ואילך, ח"ה עמ' 55 ואילך)

יג. תורת חיים קביעת מקום המערים

יד. דרכי החסידות הכנת החסיד לשניה

טז. שיחות קודש השפעת לימוד התורה על עניני המסחר

צוות העריכה וההנהגה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצא, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

מדוע נמנו ישראל אחרי שנפלו בעגל?

האם מנין בנ"י הי' לידע מנין הנותרים מחטא העגל, או מתוך חיבת בני ישראל? / מדוע נקראו כל ישראל "נותרים", בעוד שרק שלושת אלפים מתו ושאר רבבות אלפי ישראל נשארו בחיים? / ביאור גרר מנייני בני ישראל וטעם מנינם אחרי חטא העגל מצד גזירת הכלי שהיתה על כל ישראל, וניצלו ממיתה לחיים

א. בריש פרשתנו מדובר אודות מנין בני ישראל שהי' "באחד לחודש השני בשנה השנית"; ובפירוש רש"י:

"מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה: כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, וכשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם".

ויש לדקדק בדבריו בכמה פרטים, ומהם:

(א) בנוגע למנין כשנפלו בעגל כותב רש"י שטעם המנין הוא "לידע מנין הנותרים"; ולכאורה, הרי זה בסתירה למה שכתב בתחילת פירושו, שהמנין הוא "מתוך חיבתן"! וממה נפשך: אם יש צורך בטעם נוסף מלבד "מתוך חיבתן" – הי' צריך רש"י לפרש טעם המנין "כשיצאו ממצרים"; ואם בנוגע למנין "כשיצאו ממצרים" מספיק הטעם ד"מתוך חיבתן" – מדוע בנוגע למנין "כשנפלו בעגל" צריך להוסיף שטעם המנין הוא "לידע מנין הנותרים"?

(ב) מהו דיוק הלשון "כשנפלו בעגל" – ולא בלשון "בשחטאו בעגל" או "אחר מעשה העגל" (וכיו"ב)?

(ג) מהו דיוק הלשון "לידע מנין הנותרים" – לשון שמורה על היותם דבר טפל (כמו בקרבן, שה"נותר" הוא החלק הטפל שנשאר לאחר הקרבת הקרבן ואכילתו)?! הרי הנופלים בעגל היו רק "כשלושת אלפי איש" (תשא לב, כח), ומלבדם היו שש מאות אלף מישאל, כך שבכמות היו מספרם הרבה יותר מאלו שנפלו בעגל, וגם באיכות הרי אלו שלא חטאו ונשארו בחיים היו במדרגה נעלית יותר כו', כמובן. ואם כן, איך אפשר לקרותם בשם "הנותרים"?!

ב. ויובן בהקדים הבנת דברי רש"י – "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כ"ל שעה":

בוודאי אין הכוונה בהתיבות "כל שעה" כפשוטו, שהרי רש"י עצמו מונה כאן רק שלושה מניינים שנעשו בהפסק זמן מזה לזה;

וצריך לבאר, שאמנם "חיבתן לפניו" היא ענין תמידי, אבל המנין בפועל הוא רק "בכל שעה" מיוחדת – זמן שבו נעשה שינוי עיקרי בהדגשת "חיבתן" של בני ישראל.

וזהו שמסיף רש"י ומפרט הזמנים המיוחדים שבהם נמנו בני ישראל – כדי להדגיש את השינוי העיקרי שנעשה אז אצל ישראל:

"כשיצאו ממצרים מנאן" – כיון שביציאת מצרים נעשה שינוי עיקרי אצל בני ישראל, כמובן בפשטות: קודם יציאת מצרים היו בני ישראל עבדי פרעה ועל ידי יציאת מצרים נעשו עבדי ה' וזכו לקבל את התורה וכו';

וכן "כשבאו להשרות שכינתו עליהם מנאם" – שגם אז נעשה שינוי עיקרי אצל בני ישראל, כי על ידי הקמת המשכן נעשה הענין ד"ושכנתי בתוכם", שהקב"ה שוכן בישראל באופן של קביעות והתיישבות כו', שמובן שזהו חידוש עיקרי ב"חיבתן" של ישראל אצל הקב"ה.

אמנם בנוגע להמנין שהי' לאחר חטא העגל – צריך ביאור:

איזה שינוי עיקרי למעלותא (כמו "כשיצאו ממצרים") נעשה אצל בני ישראל "אחר מעשה העגל", שבגלל זה יהי' צורך למנותם "מתוך חיבתן"? ! ואדרבה, מעשה העגל הוא ההיפך מ"חיבתן"!

וכדי ליישב זה מדייק רש"י בלשונו ואומר "כשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים", כדלקמן.

ג. ביאור הענין:

לאחר ששני בני אהרן – נדב ואביהוא – מתו "בהקריבם אש זרה", נאמר בכתוב (שמיני י, יב) "וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים". ומפרש רש"י הטעם שאלעזר ואיתמר נקראים "נותרים" (כאילו הם דבר טפל כו'): "הנותרים מן המיתה. מלמד שאף עליהם נקנסה מיתה על עוון העגל, הוא שנאמר 'ובאהרן התאנף ה' מאוד להשמידו', ואין השמדה אלא כילוי בנין. . ותפלתו של משה ביטלה מחצה". והיינו, שנקראים בשם "נותרים" בגלל "שאף עליהם נקנסה מיתה" ומה שנשארו בחיים הרי זה דבר פלא, חידוש מיוחד.

ומעתה יש לומר שזו גם כוונת רש"י כאן שלאחר מעשה העגל "מנאן לידע מנין הנותרים" – שבאמת היתה אז גזירת כלי' רח"ל על כלל ישראל, וכמו שאמר הקב"ה "ויהר אפי בהם ואכלם" (תשא לב, י); ומה שנשארו בחיים הרי זה בתורת חידוש מיוחד (בזכות תפלתו של משה כו'), ולכן נקראים בשם "נותרים", משום שבעצם "אף עליהם נקנסה מיתה".

וזהו השינוי העיקרי שנעשה אז למעלותא אצל כלל ישראל (שלכן מנאן אז הקב"ה "מתוך חיבתן"):

ידועים דברי חז"ל בנוגע לחגיגת נס פורים (מגילה יד, א), שאם על יציאת מצרים שהיתה "מעבדות לחירות" קבעו זכר וחג כו', הרי על נס פורים שבו ניצלו ישראל "ממיתה לחיים" – לא כל שכן!

ולפי סברה זו מובן גם בנידון דידן: אם "כשיצאו ממצרים מנאן" בגלל השינוי העיקרי שנעשה בהם בצאתם מעבדות לחירות – על אחת כמה וכמה ש"מנאן לידע מנין הנותרים" לאחר מעשה העגל, בגלל השינוי הכי עיקרי שנעשה בהם – "ממיתה לחיים", שאף שנגזרה עליהם גזירה כו' מכל מקום נשארו בחיים.

ומעתה מיושב היטב דיוק לשון רש"י – "כשנפלו בעגל מנאן" (ולא "כשחטאו בעגל"): הזכרת ענין העגל היא כדי להדגיש את הצורך בהמנין בגלל השינוי העיקרי למעליותא שנעשה אצל בני ישראל.

וזהו שמדייק רש"י "כשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים" – דכיון שהי' ענין של מיתה, "נפלו בעגל", ("ויפול מן העם . . כשלושת אלפי איש"), והיינו, שכבר התחילה בפועל הגזירה שנגזרה על בני ישראל, הרי מובן גודל החידוש והשינוי אצל כל בני ישראל, שלמרות שגם עליהם נגזרה הגזירה, אף על פי כן נשארו בחיים, ולכן "מנאן לידע מנין הנותרים".

[ולפי דרכנו הרווחנו ליישב דבר נוסף – בנוגע לזמן המנין:

הרי המגפה שבה נפלו "כשלושת אלפי איש" היתה בי"ז תמוז; ואם כן, למה הי' המנין "לידע מנין הנותרים" רק לאחר יום הכפורים, יותר משמונים יום לאחר מכן? !

אך לפי הנ"ל אתי שפיר בפשטות:

אימתי נתברר שכלל ישראל הם "נותרים" מן המיתה (שלא ימותו כמו אלו שנפלו בעגל) – ביום הכפורים, לאחר ארבעים יום האחרונים שהיו "כימים הראשונים" (עקב י, י), "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון" (פרש"י עקב ט, יח), שאז "נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך" (פרש"י תשא לג, יא), ולכן לא נמנו מיד לאחר שנפלו בעגל, אלא רק לאחר יום הכפורים].

מדוע המתינו מר"ח ניסן לר"ח אייר?

וידבר ה' גו' שאו את ראש כל עדת בני ישראל
כשבא להשרות שכינתו עליהם מגאם. כאחד
בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מגאם
(א, א-ב. רש"י)

לכאורה צריך ביאור (ראה רא"ם. משכיל לדוד ועוד):
מאחר שסיבת המנין היא הקמת המשכן ("שבא
להשרות שכינתו עליהם"), שהיתה באחד בניסן
- מדוע נדחה המנין עד שלשים יום אח"כ, באחד
באייר?

בשלמא זה שלא נמנו מיד באחד בניסן - יש
לומר שמצד גודל העילוי דהקמת המשכן לא הי'
שייך לעשות ביום זה שום ענין אחר; אבל למה
המתין הקב"ה זמן כה רב (מאחד בניסן עד אחד
באייר), ולא מנה את בני ישראל סמוך יותר להקמת
המשכן?

ונראה לבאר:

על יום הקמת המשכן אמרו חז"ל (שבת פז, ב. הובא
ברש"י ר"פ שמיני) שיום זה "נטל עשר עטרות", ואחת
ה"עטרות" היא היותו "**באחד** לחודש", וכמודגש
בכתוב (פקודי מ, ב. יז) שהקמת המשכן היתה "**באחד**
לחודש".

ועפ"ז יובן, שרצה הקב"ה שגם מנין בני ישראל
יהי ביום זכאי של "אחד לחודש", אך כיון שבאחד
בניסן עצמו לא היתה אפשרות לכך, מגאם מיד
בהזדמנות הבאה של "אחד לחודש" - באחד באייר.

ומדויק הדבר בלשון רש"י "באחד בניסן הוקם
המשכן ובאחד באייר מגאם", שבא להדגיש בזה
ההשוואה שבין ב' זמנים אלו - ששניהם היו "באחד
לחודש".

האם האש במשכן היתה רבוצה כארי?

ופרשו עליו בנר ארגמן
ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הכנר כארי בשעת
המסעות ואינה שורפתו, שהיו כופין עלי' פסכתו של נחשת
(ד, יג. רש"י)

לכאורה יוקשה מפירש"י כאן על מ"ש אדמו"ר
הזקן בלקוטי תורה (במדבר יא, א), שהאש שבדמות ארי'
היתה רק בבית המקדש, ואילו במשכן שבמדבר לא
היתה האש בדמות ארי, כי דמות זו היא המלאך
אוריאל, ובימי משה לא נתקבלו הקרבנות ע"י
מלאך אלא ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ויש לומר שמדרשות חלוקות הן:

מ"ש אדמו"ר הזקן שבימי משה לא הי' מלאך,
הוא (כמשנית בלקו"ת שם) ע"פ המבואר בדברי רז"ל
בכמה מקומות (סנהדרין לח, ב. שמו"ר פל"ב. ועוד) בפירוש
בקשת משה "אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה"
(תשא לג, טו), שרצונו שהקב"ה ילך עם בני ישראל
בעצמו ולא ישלח מלאך, ומשמע שנתמלאה
בקשתו.

והנה, בברכות (י, א) איתא: "אמר ר' יוחנן משום
ר' יוסי כו', ביקש משה מלפני הקב"ה כו' שתשרה
שכינה על ישראל ונתן לו, שנאמר הלא בלכתך
עמנו". ומשמע שלשיטת ר' יוסי בקשת משה "אם
אין פניך הולכים" היא שתשרה שכינה (נבואה) על
ישראל, ולא באה לשלול מלאך. ולשיטה זו היתה
האש בדמות ארי גם בימי משה.

ואמנם, תניא בסדר עולם (והובא בובחים סא, ב): "אש
שירדה מן השמים בימי משה לא נסתלקה כו' אלא
בימי שלמה", וכיון שבימי יהושע לכו"ע הי' כבר
מלאך (ראה יהושע ה, יד ובמפרשים), משמע שמלאך זה הי'
כבר בימי משה.

ונמצא, שר' יוסי, שהוא בעל סדר עולם (יבמות
פב, ב. נדה מז, ב), אזיל לשיטתו בברכות שבקשת משה
לא באה לשלול מלאך, ולכן לשיטתו היתה האש
בדמות ארי גם בימי משה. וכשיטה זו פירש רש"י
כאן.

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

"מדבר" כהכנה למתן תורה

מה הקשר בין פרשת במדבר למתן תורה? / מדוע צריכים להיות בבחינת "מדבר"

כאשר מקבלים את התורה? / מהי התועלת עבור האדם שמקרב את הזולת

לתורה ומצוות? / ואך זוכים לקבלת התורה גם כשלא ראויים לכך?

בנוגע לזמן קריאת פרשת במדבר, כתבו התוס' (ד"ה קללות מגילה לא, ב) "אנו קורים במדבר סיני קודם עצרת", וזאת מפני שבגמרא אמרו להקדים את בחוקותי לעצרת, ועל כן, "כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי לעצרת", מקדימים גם את במדבר לעצרת.

אמנם, בטור ושו"ע (או"ח סי' תכח) לא הזכירו את עניין ההפסק בין הקללות לעצרת, וכתבו בסתם "לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת", וכן ברמב"ם (הל' תפילה פ"ג ה"ב) כתב "והמנהג הפשוט שיהו קוראין במדבר סיני קודם עצרת".

ומשמע מדבריהם, שהטעם להקדמת במדבר לעצרת אינו בכדי להפסיק בין התוכחות שבבחוקותי לחג השבועות בלבד, אלא יש עניין גם בעצם קריאת פרשה זו קודם שבועות.

ונוסף על הדיוק בלשון השו"ע והרמב"ם, בלאו הכי צריכים לומר שיש שייכות בין פרשת במדבר לעצרת, משום שב"ע ענייני התורה הם בדיוק, ולא יתכן לומר שהקדמת במדבר לעצרת היא רק בכדי להפסיק בין פרשה אחרת לשבועות, אלא בוודאי יש בפרשת במדבר תוכן של הכנה רבה לחג השבועות, וכפי שכתב השל"ה (חלק תשוב"כ ריש פר' וישב) כלל גדול על כל הפרשיות, ש"בודאי גלגול המועדים של כל השנה . . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, כי הכל מיד ה' השכיל".

גם במדבר צריך לקבל את התורה

מבואר בתניא (שער היחודה"א פ"א) ששמו של כל דבר אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא חיותו, וממילא, שמו של הדבר מורה על תוכנו ומהותו (ראה תולדות יעקב יוסף פ' שמות קרוב לסופה. אור תורה לה"מ ד, ג ואילך. לקו"א נח, ד ועוד). וכן הוא גם בשמות הפרשיות, שאינם סתם

שמות הסכמיים בכדי להבחין ולהבדיל בין הפרשיות, אלא השמות מורים על תוכן ומהות הפרשיות (ראה לקו"ש ח"ה עמ' 57 ואילך).

ונמצא, שעניין ה"מדבר" הוא מהותה של פרשת במדבר, והוא הכנה למתן תורה בחג השבועות [נראה לקו"ש ח"ח עמ' 1 ואילך, ח"ח עמ' 18 ואילך, ובספר אוצרות התורה – יינה של תורה עמ' קצד ואילך, שנתבארה גם שייכות עניין הפקודים שבפרשתנו למתן תורה. המו"ף]. ואכן מצינו במדרש (ראה במדב"ר יט, כו. תנחומא חוקת כא) ששאלו "למה ניתנה במדבר", ודרשו בזה כמה רמזים (ראה לקמן).

יש, אפוא, לבאר את הלימוד מעניין ה"מדבר" בנוגע לקבלת התורה:

עניינו של מדבר הוא, בפשטות, מקום שאינו ראוי לזריעה, אין בו מים ואפשריות לאכילה ושתי, וממילא הוא שמם ואינו ראוי למגורי בני אדם.

ומתן תורה הי' דווקא במדבר, ללמדנו שאין האדם רשאי לומר: אלמד כאשר יהי' לי שפע והרחבה והתנאים המתאימים ללימוד התורה במנוחה, אלא אפילו אם נמצא ח"ו במצב של דוחק עצום, ואפילו בדוגמת אדם הנמצא במדבר שמם, הנה גם שם מחויב הוא ללמוד תורה ולקיים את המצוות, וכמ"ש הרמב"ם (הל' ת"ת פ"א ה"ח): "שחייב בת"ת . . אפילו הי' עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים".

וכן נהגו ישראל במדבר סיני, שהיו במדבר שמם, ובדרך הטבע לא הי' להם לסיפוק צרכיהם, והכל הגיע אליהם באופן של נס דבר יום ביומו, באופן שלא נשאר אפילו מזון על מחר, ומכל מקום קיבלו את התורה באהבה רבה ובהקדמת נעשה ונשמע.

לא מקבלים את התורה כבן ישוב אלא כאיש מדבר

עניין המדבר הוא גם כן תוכן האמירה "נעשה ונשמע":

בדרך כלל נמצא האדם במקום יישוב, ושם יש לו כל צרכיו, וממילא כאשר מציעים לו דבר מה, בודק הוא תחילה במה מדובר, והאם הדבר יכול להפריע אותו מאותם הצרכים שהוא זקוק להם, כמו אכילה ושתי ומדור וכו', וגם בוחן הוא מה יאמרו חבריו וסביבתו על אותו העניין, שהרי חייו הם ביישוב, וכל דבר עליו להתאים לדרך חייו.

אך התורה מתקיימת דווקא אצל מי ש"מי שמשים עצמו כמדבר" ו"מפנה עצמו מן הכל" (במדב"ר, ותנחומא שם), היינו שישים האדם עצמו כאילו הוא במדבר, שאז אינו צריך להתחשב במאומה מכיוון שאין לו מאומה, לא מזונות ולא חברים ולא סביבה, וממילא יקבל את התורה בלי חשבונות כלל, שכן אין אודות מה לחשוב.

וזהו ענין קבלת התורה באופן של "נעשה ונשמע", שהיא קבלה בלי חשבונות, כאדם הנמצא במדבר שמם ואין לו שום חשבונות לחשב, ומכריז שיעשה את ציווי ה' אפילו לפני ששמע מהו תוכן הציווי, ולא יודע כלל אם ביכלתו לקיימו (ראה שבת פח, סע"א, שבנוגע לזה אמרו "עמא פזיזא כו' אי מציתו קבליתו כו'"), וכן אינו מתפעל כלל מהמלעיגים, כהוראת הטושו"ע בתחילתם "אל יבוש מן המלעיגים".

חובה לקרב גם יהודי שעומד במצב של "מדבר שמם"

עניין המדבר מתבטא גם במצוות "ואהבת לרעך כמוך" (קדושים יט, יח), שהיא "כל התורה כולה" (שבת לא, א):

פעמים שפוגשים יהודי שהוא בבחינת "מדבר שמם" רח"ל, אינו שייך לשום עניין של קדושה, ויכול היהודי שפגשו לחשוב: מה לי ולו?

ועל כך באה ההוראה מכך שהתורה ניתנה במדבר, ומכך שפרשת במדבר היא ההכנה למתן תורה בחג השבועות: כל יהודי ויהודי, גם מי שהוא בבחינת "מדבר שמם", ראוי הוא לקבל את כל התורה כולה.

יתר על כן, עצם העניין שפוגשים יהודי זה, הרי זו הוראה ברורה שיש להתעסק עמו ולקרב לתורה ולמצותי, שהלא "מה' מצעדי גבר כוננו" (תהלים לו, כג), ומובא בשם אדמו"ר הזקן (לוח היום יום י' תמוז) ש"כשיהודי מגיע למקום, זהו עבור כוונה לעשות מצוה, הן במצוה שבין אדם למקום והן במצוה שבין אדם לחבירו".

וממילא, כאשר פוגש את אותו יהודי שבבחינת "מדבר", יש בכך הוראה ברורה שעליו לקרב ליהדות, ולהשפיע עליו שימנע עצמו מדברים הבלתי רצויים, ושיקיים את המצוות, החל ממצוות תפילין שאליו הוקשו כל המצוות (קדושין לה, א), וגם להטעימו מ"טוב טעם" שבהבנת והשגת התורה.

התועלת מכך היא גם עבור היהודי המקרב עצמו:

לפעמים עושה אדם חשבון צדק בנפשו, וידע איניש בנפשי' שהוא בעצמו בבחינת מדבר שמם, ואינו ראוי לקבלת התורה, והדרך לזכות מכל מקום לקבלת התורה, היא על ידי מצוות "ואהבת לרעך כמוך":

תוכן מצוות אהבת ישראל, הוא שמה שרוצה עבור עצמו יעשה גם לחברו, ובנדון דידן, מכיוון שרוצה הוא את נתינת התורה לעצמו, עליו להביא את התורה גם ל"רעך" שנמצא במצב של "מדבר שמם".

ואזי, "במידה שאדם מודד בה מודדין לו" (סוטה ח, ב), וגם הקב"ה מקיים כלפיו את מצוות אהבת ישראל, שהרי הקב"ה נקרא "רעך" של יהודי (ראה רש"י ד"ה דעלך שבת לא, א), ומצד "ואהבת לרעך כמוך", הרי נותן האוהב לאהוב את כל אשר לו, וממילא הקב"ה מעניק לו את תורתו שהיא כביכול שעשועיו ית' (ראה משלי ח, א. לקוטי תורה שה"ש כז, א).

הגנה מגיל עשרים בלבד

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל

(א, ג)

ידועים דברי השל"ה הקדוש (חלק תושב"כ, שלשה מחנות (שמו, א)), שמטרת מנין בני ישראל היא כדי להגן עליהם שלא יתבטלו מפני אומות העולם, כי "דבר שבמנין לא בטיל" (ביצה ג, ב. שו"ע י"ד סק"י ס"א). ולפי זה יוקשה, מדוע נמנו רק "מבן עשרים שנה ומעלה", וכי הפחותים מבן עשרים אינם זקוקים להגנה?

יש לומר:

דין "דבר שבמנין לא בטיל" אין פירושו שהמנין נותן חשיבות לדבר הנמנה ומונע ממנו להתבטל, אלא המנין הוא רק סימן, המורה ומגלה כלפי חוץ את חשיבותו העצמית של הדבר הנמנה.

ולכן המנין הוא "מבן עשרים שנה ומעלה"

דוקא:

עד עשרים שנה - עיקר עבודת האדם היא בלימוד התורה בלבד, כדברי המשנה: "בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה וכו'" (אבות סוף פ"ה). ותכלית עבודה זו היא בעיקר לתקן את עצמו על ידי לימוד התורה, ולא לפעול ולתקן את העולם שמחוץ. ולכן אין לו צורך במנין המגלה את חשיבותו כלפי חוץ, ודי לו בחשיבותו העצמית כדי להגן עליו שלא יתבטל.

אך "מבן עשרים שנה ומעלה" אמרו חז"ל "בן עשרים לרדוף", היינו שכשמגיע האדם לגיל עשרים עליו "לרדוף", להיות "יוצא צבא", לכבוש את העולם ולעשות ממנו דירה לה' יתברך על ידי קיום המצוות. וכיון שמעתה מוטל עליו להתעסק עם העולם, צריך הוא חשיבותו תהי' גלויה גם לעיני העולם עצמו. ולזה הוצרכו למנין, כדי שחשיבותם תהי' בבחינת "דבר שבמנין" שחשיבותו גלויה לכל.

מסירות נפש לאחר התבוננות

שאו את ראש כל עדת בני ישראל ונ' לגולגלותם.

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל

(א, ב-ג)

יש לבאר הרמז בפסוקים אלו בעבודת האדם:

"בן עשרים שנה" מורה על שלימות השכל והמוחין, כפסק הגמרא (נבא בתרא קנז, א) "למכור בנכסי אביו עד שיהי' בן עשרים", כי אז בא האדם לידי שלימות השכל וההבנה הנחוצים כדי "למכור בנכסי אביו".

"גולגולת", שהיא העצם המקפת את הראש ונמצאת מעל המוח, רומזת לכח מסירות הנפש שבכל איש ישראל, שהוא למעלה מהשכל וההשגה.

והנה, כדי להיות "יוצא צבא בישראל", היינו לצאת למלחמה כדי לכבוש את העולם באור הקדושה, אין די בשכל והשגה בלבד, אלא צריך האדם לכח מסירות הנפש, שעל ידו יוכל להלחם ולנצח, ולהפוך את העולם לדירה לו ית'. אבל לא ידך גיטא, אין די במסירות הנפש שבהתחלת העבודה, לפני שהאדם לומד תורה ומתבונן בגדולת ה', כי בלי התבוננות והשגה לא יהי' בכוח להתגבר על העולם, אלא אדרבה - העולם עלול להתגבר עליו. ולכן צריכה להיות תחלה התבוננות והשגה שכלית, להתבונן ברוממות ה' יתברך ובשפלות האדם (כפסק הרמ"א בא"ח רסצ"ח), ולאח"ז לבוא לידי מסירות נפש שלמעלה מהשכל.

וזהו הרמז בכתוב כאן: כשבא האדם לידי "בן עשרים שנה", שלימות המוחין וההשגה - אזי "מבן עשרים שנה ומעלה", עליו להתעלות לדרגא נעלית יותר, ולקיים בעצמו "שאו את ראש", לשאת ולרומם את הראש והשכל לדרגת "גולגולתם", בחינת מסירות נפש שלמעלה מהשכל, ואזי יוכל להיות "יוצא צבא בישראל".

הידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

שיטות הראשונים בדיני תורה הנובעים מגדר "שכינות"

יבאר יסוד לפלוגות בדיון בר מצרא ונגעי בתים ע"פ חקירה כללית בגדר דיני התורה שמצא
"שכינות" וסמיכות ב' דברים / יבאר לפ"ז חילוק הרמב"ם ורש"י בביאור הסוגיא דסוף סוכה

יסודית בגדר חלות דין שע"י "שכינות"
וסמיכות שמצאנו בכמה הלכות, כמשי"ת.

ויובן בהקדים ב' דרכים שמצאנו
בראשונים בדיון בר מצרא (ב"מ קח.), דקיי"ל
שיש זכות קודמת לקנות קרקע העומדת
להמכר למי שיש לו קרקע בשכינות אליה,
ורשאי לסלק לוקח אחר ולקנותה לעצמו,
והוא מדכתיב "ועשית הישר והטוב",
דטובה היא לבר מצרא שיהיו שדותיו
סמוכות זו לזו. דהנה יש לחקור בזה טובא
אם הך דינא ד"ועשית הישר והטוב" היינו
רק - כפי ההבנה בפשטות - שזהו "דין
בהנהגה" שחל על הלוקח האחר לנהוג כן
ולסלק עצמו או שמתוך כך שזהו הישר
והטוב נתחדש גם דין וחלות על החפצא,
דמחמת שישיר וטוב כך אזי חלה גם בעלות
מסוימת לבר מצרא על השדה הסמוכה
אליו (ובמילא נובע מזה החובה על הגברא,
שעל הלוקח להסתלק מחמתו), ויסוד לדרך
זו מצאנו בלשון הנמוק"י בסוגיין, שכתב

גרסי' בסוף סוכה "אוי לרשע אוי
לשכינו, טוב לצדיק טוב לשכינו". ונמצא
גם בדברי חז"ל (תנחומא פרשתנו יב, במדב"ר
פ"ג, יב) גבי סדר חניית השבטים שבפרשתנו,
דנסמך דגל ראובן למשפחות בני קהת שחנו
שניהם תימנה: "מכאן אמרו אוי לרשע
ואוי לשכנו" שנעשו כולם בעלי מחלוקת
ונצטרפו לקרח ועדתו, עיי"ש.

והנה בפרש"י סוכה שם הביא מה
שמצינו דבר זה לא רק למילי דאגדתא אלא
אף להלכתא, והוא מה דתנן בספרא (וכ"ה
בנגעים פ"ב מ"ו) גבי נגעי בתים, דכותל
המפסיק בין שני בתים ונראה נגע בכותל
לצד בית זה, בעל הבית האחר צריך ג"כ
לחלוץ, דכתיב "וחלצו את האבנים" לשון
רבים, וקאמר עלה "מכאן אמרו אוי לרשע
אוי לשכינו". ולהלן ית' דמה שהביא שם
רש"י דין זה אינו בדרך דוגמא בעלמא, אלא
שבוה נתבארה היטב שיטתו בסוגיין ובהך
דינא דנגעי בתים. ושייכא מילתא לחקירה

דהנה ענין השכינות הובא התם גבי מה דתנן במתני' התם שקנסו את משמרת בילגה ש"בילגה לעולם חולקת בדרום", היינו דהגם שמצד הדין "הנכנסין חולקין בצפון", שהמשמרת הנכנסת לעבודה נוטלת חלקה בקדשים בצד צפון (דצפון עיקר, שהוא מקום שחיטת ק"ק, (רש"י)), נקנסה משמרת בילגה לחלוק בדרום לעולם [כמו היוצאין], וכן קנסוה ש"טבעתה קבועה וחלונה סתומה" (כמשי"ת להלן בכוונת הדברים), והובא בסוגיין בטעם הך קנסא, דהוא משום "מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה כו'" (עיי"ש בארוכה), ופריך, אמאי נקנסה כל המשמרת על כך, ומשני "אוי לרשע אוי לשכיניו טוב לצדיק טוב לשכיניו כו'".

ומצאנו ב' פירושים בהא ד"טבעתה קבועה וחלונה סתומה". דרש"י ביאר ד"טבעתה" קאי בטבעות הנתונות באבני רצפה דבית המטבחים עבור הכנסת צואר הבהמה לשחיטה, וטבעת משמרת בילגה קבועה ואינה נהפכת כדי שתשתמש בטבעת של אחרים וגנאי הוא לה. ו"חלונה" היינו החלונות בעובי הכותל שבהם היו גונוים סכיני השחיטה, ושלה היה סתום כדי שתשתמש בשל אחרים. אבל הרמב"ם בפיה"מ כתב ד"טבעת" היינו הטבעות שבהן תולין הבהמות להפשיטן, והחלונות היינו מקום הנחת בגדי כהונה של כל משמרת. ולכשתדוק, לפרש"י נמצא דהקנס היה בענינים השייכים גם לנשים, כי שחיטה כשרה באשה ואפי' לכתחילה (ע"י סכין ארוך כו'), כמבואר בזבחים לא: ואילך, אבל להרמב"ם נקנסו בדברים השייכים רק לזכרי כהונה, הפשט קרבנות בעזרה (ראה תמיד פ"ג מ"ה, מדות פ"ג מ"ה, רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ה הי"ג. ועיי' רש"י ותוס' קידושין נב:), וכ"ש בגדי כהונה שהם לצורך עבודת מקדש בלבד,

"כאילו יש לו קצת קנין בגופו של קרקע". ונתבאר בזה במק"א [ראה לקו"ש ח"ט ואתחנן ג] די"ל שנחלקו בדבר רש"י והרמב"ם, דרש"י בסוגיין הדגיש בלשונו רק שהוא הנהגה טובה החלה על הלוקח, דהוי "דבר שאי אתה נחסר כ"כ שתמצא קרקעות במקום אחר ולא תטריח על בן המצר להיות נכסיו חלוקים", אבל הרמב"ם נקט בלשון דלא קאי על הלוקח והדברים מורים דלדידיה הוא דבר ישר וטוב בגוף סדרי הקנינים כו', עיי"ש איך עפ"ז עולים יפה החילוקים בין רש"י להרמב"ם בדין המוכר לעכו"ם ובעוד פרטים בסוגיין.

והנה ידוע בדרכי הלימוד שמצאנו בכמה מספרי גדולי ישראל, דיש מקום לכרוך זב"ז גם סוגיות וענינים שבהשקפה ראשונה אינם תלויים זב"ז, והוא על ידי מציאת עומק של נקודה משותפת וסברא מופשטת אחת העומדת ביסוד שני הנידונים (אלא שבכל סוגיא מתלבשת סברא זו בתחום אחר לגמרי), וכדרך לימודו הידועה של הגאון מרוגטשוב. ומעתה י"ל דיש יסוד עמוק לפלוגתא הנ"ל, ובאמת אין המחלוקת נעוצה רק בחקירה פרטית השייכת לדין זה (אם דין "טוב וישר" חל על הגברא או שע"ז נוצר חלות גם על החפצא), אלא תליא מילתא גם בשתי סברות כלליות בהגדרת כוחה ופעולתה של שכינות וסמיכות שמצאנו בכמה מדיני התורה, אם הדבר יוצר קשר מהותי בין הסמוכים ופועל שינוי בעצם השכן (כבנדר"ד שחל קצת קנין בגוף השדה הסמוכה) או שהיא שייכות חיצונית בלבד (שחל ע"ז רק דין בהנהגה גרידא על הלוקח המבקש את השדה שבשכינות אליו).

ומעתה יש לבאר כמין חומר החילוק בין רש"י להרמב"ם בסוגיין דסוף סוכה,

לרשע אוי לשכיננו כו". ובזה שינה מהגירסא שלפנינו בתו"כ (ומפשטות הפירוש בהך דינא), דז"ל התו"כ: "וחלצו מלמד ששניהם חולצים, מיכן אמרו אוי לרשע אוי לשכנו, שניהם חולצים שניהם קוצעין שניהם מביאים את האבנים" (ועד"ז הוא במשנה נגעים הנ"ל). והיינו בסתם ולא רק "באבן שבמקצוע", וכמו שפירש במשנה אחרונה לנגעים (פ"ב מ"ו ופ"ג מ"ב, ע"פ הרע"ב והר"ש למשנה נגעים פ"ג שם) שהדין ד"חולץ את כולו" הוא לא רק באבן שבזוית הבית (שנראית משני הצדדים), אלא בכל חלקי הכותל (שכנגד הנגע בצד השני) המפסיק בין שני הבתים, וזוהי כוונת המשנה בנגעים התם, ד"כותל מפסיק בין שני בתים ונראה נגע בכותל לצד בית זה" (ל' הרע"ב בפ"ב שם) – "שניהם חולצין" (משום "אוי לרשע אוי לשכיננו"), שגם חבירו חייב לחלוץ האבנים שבחלק שלו (נגד הנגע). ולכאורה כן משמע מפשטות לשון הרמב"ם בפיהמ"ש (נגעים פ"ב שם) ומדבריו בהל' טומאת צרעת (פט"ו ה"ד). אבל רש"י הלא הדגיש דינא דשניהם חולצין הוא (רק) "באבן שבמקצוע". ולדברינו י"ל דרש"י לשיטתיה דההשפעה שע"י שכינות אינה השפעה חזקה כ"כ, עד שהשכן עצמו נעשה עליו שם "רשע" בעצמו, אלא זהו רק באופן מסובב וטפל אל הרשע עצמו, ולכן אינו חל אלא באבן המנוגעת.

[וראה עוד בארוכה בלקו"ש חל"ג במדבר ב, דבאמת איכא בענין שכינות ג' שיטות (ושם מבוארים ג' דרכים בדין דשניהם חולצין דלעיל, ובשינוי בשיטת רש"י מן המבואר לעיל, עיי"ש), ועפ"ז מתבארים בדרך נפלאה ג' סגנונות שמצינו בדברי חז"ל הנ"ל בפרשתנו בענין "אוי לרשע ואוי לשכיננו", עיי"ש ותמצא נחת].

ראה לשון הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע לג (ונשים פסולות ל"עבודה", דמקבלה ואילך מצות כהונה כו' – זבחים שם).

וא"כ י"ל דאזלי לשיטתייהו הנ"ל גבי בר מצרא, דלרש"י שכח פעולת שכינות הוא ענין חיצוני בלבד, היינו שאין ה"שכן" (השדה) עצמו משתנה להיות כגופו של האחר הסמוך לו, אף גבי "אוי לרשע ואוי לשכיננו" היינו רק שעונש חל עליו נמי, אבל להרמב"ם היא שייכות פנימית ומהותית, והיינו גם לענין הרשעות גופא, שנעשה רשע כמותו [ועיי' בארוכה ש"י הרמב"ם רפ"ו מהל' דיעות "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו כו"], ומעתה מחזור דכיון שהעונש על הרשעות הוא בא, לרש"י סו"ס צ"ל עונש השייך להרשע שיש כאן – בילגה עצמה (שלולא הקנס היתה יכולה לשחוט ולהשתמש בטבעתה וחלונה כו', ולפ"ז צ"ל דאף "חולקת בדרום" היינו לא מפני מה שחולקין זכרי כהונה, כגון לחם הפנים (תוספתא זבחים פ"ו ז), אלא אף שאר דברים המתחלקים שם למשמרת דשייכי גם בנשים, כגון עורות המוספין (עיי' רש"י ד"ה באימורי במתני' לעיל נה:), וכן רש"י בסוגיין ד"ה ובמוספין), וע"ע), דהאחרים רק נגררים עמה בענשה אבל העונש בודאי מתייחס להרשע עצמו, משא"כ להרמב"ם דנעשו גם בני המשמרת רשעים בעצמם – שפיר העונש הוא בדבר השייך רק לזכרי כהונה.

ומעתה י"ל בכוונת רש"י בסוגיין גבי נגעי בתים, וז"ל: "בתורת כהנים תניא וחלצו את האבנים נגע באבן שבמקצוע שניהן חולצין, ואף על פי שהנגע לא נראה אלא בביתו של זה, מחמת שהיתה עינו צרה בכליו, חבירו לקה בשבילו, מכאן אמרו אוי

קביעת מקום המגורים

ההסתדרות מגלה כחות פנימיים

מובנת ופשיטא גם כן דעתה שמתגעגעת להסתדר בסמיכות להורי' שיחיו, אבל בכל זה, הנה אין לוותר על דבר עיקרי והנוגע לכמה שנים ולעשיריות בשנים, מפני ענין של געגועים כו', ואף שזהו קשור בנימה פנימית שבנפש, בכל זה מנהגו של עולם הוא שהבנים וגם הבנות מסתדרים בפני עצמם, ואם אפשריות יותר נוחות הן במקום רחוק מההורים, הרי גם זה כבר נעשה למנהגו של עולם, ולא עוד אלא שבמדה ידועה זה עוזר להבנים והבנות להסתדר באופן עצמאי, ובמילא מגלה בהם כחותיהם הפנימיים, כיון שבריוחוק מקום יודעים שמוכרח הדבר שיתסדרו באופן כזה.

(אנחת קודש חז"ל עמ' רכב-ג)

הצלחת הילדים – בעדיפות ראשונה

...במה שכותבת אודות קביעות מקום הדירה וכו' . . תמיהני קצת על הנקודה במכתבה, והיא מה שכותבת אודות געגוע ההורים שיחיו, באם יהי' בריחוק מקום,

שאף שמוכן אמת כן הוא, אבל אמת גם כן שהורים מוותרים על הגעגועים ובלבד שתהי' הסתדרות בניהם באופן מתאים יותר, ולבסוף החשבון אינם שבעים רצון באם מוותרים על טיב הסתדרות בשביל למעט הגעגועים,

וביחוד אשר וויתור ההולך ונמשך כמה חדשים ואפשר גם שנים יש לחשוש שסוף סוף יעורר בלב המוותר רגש בלתי נעים לזה אשר בשבילו ויתר חיסר עניניו ורווחיו. ורק מעטים הם היוצאים מכלל זה.

(אנחת קודש חז"ל עמ' טז)

מקום המתאים בדרכי הטבע

במענה על מכתבה, בו כותבת על דבר שאלת מקום הסתדרותם לאחר החתונה בשעה טובה ומוצלחת, וכותבת הנמוקים שלה לנטיית דעתה להסתדר באה"ק ת"ו בסמיכות להורי' שיחיו. ומסיימת אשר אם ראויים לכך שולח השי"ת ברכתו בכל מקום שאדם גר שם, ואם לא ראויים אז ח"ו כו'.

הנה אף שביכולת השי"ת לשלוח את ברכתו מבלי התחשב עם המקום בו האדם מסתדר, אבל ידועים מאמרי רז"ל בכמה מקומות, שבכל זאת על האדם לסדר מקום מגורו במקום ובאופן קרוב יותר להסתדרות על פי השכל ודרכי הטבע מבלי שיצטרך לקבל פרנסתו באופן על-טבעי ונסי, ואף שבכלל ענין הפרנסה במזל תליא מילתא, בכל זה ידועה הוראת תורתנו הק' שעל האדם להשתדל בכל עניניו בדרכי הטבע ולהתפלל לאדון הכל שיצליחו בטבע באופן מלמעלה מן הטבע.

בהתאם להנ"ל, הנה גם בשאלתה הפרטית, יש לנטות יותר להסתדר במקום בו קרובה יותר פרנסתם, פרנסה בגשמיות ופרנסה ברוחניות, ואף כי בכלל אין אדם יודע במה משתכר, הנה אחר כל זה מובן שבמקום ובמדינה שיש בה אפשרויות יותר גדולה ומגוונת, ואשר יש שם מקום להשתמש בהידיעות והכשרונות שיש להאדם, הרי גם אפשרויות הסתדרותו קלה יותר, אשר מפני טעמים אלו דעתי נוטה יותר, שיחשבו על דבר הסתדרות בארצות הברית...

מובן שאין זה ענין של החלט גמור שאין להרהר אחריו, ואפשר שבמשך הזמן יראו כמה אפשרויות שלעת עתה אינן נראות, אבל בהוה כמו שהוא, הנה דעתי הוא כנ"ל...

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהדיי"צ מליובאוויטש וצוקלדח"ה גבג"מ זי"ע

קודם קריאתו הלך אל הכיור ליטול את ידיו, ועמד אצל החלון וקרא את השמע והתעמק במחשבתו עד שהאיר היום

2. ב"ר ספי"ד.

לקראת שבת

טז

כעבור כמה שנים – בשנת תרנ"ז – הסביר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] את הענין של שאיבת חיים בעת השינה, חיים זה תורה, אצל חסידים ישנה תוספת – להבין אימרה ב"תניא".

(תרגום מסה"ש תש"ה עמ' 16)

כשהולכים לישון כיהודי...

...כשהולכים לישון כיהודי, כשהוא עושה את חשבון יומו ומקבל על עצמו החלטה טובה להיות שונה מחר, ואכן להתעסק בעבודה, ולפני השינה מהרהרים בדברי תורה עד שנרדמים, הרי כשהולכים לישון כיהודי, ישן יהודי וקם יהודי מהשינה, ב"מודה אני" עם חיות. ואילו אם הולכים לישון בלי חשבון, ישנים באופן גס, שינה גסה, וקמים ישנוניים.

(תרגום מלקו"ד חלק ג-ד עמ' 1494)

לגריש את "הגוי"

...כדי שהתפלה תהי' כדבעי צריכים לקום כיהודי, וכדי לקום כיהודי – צריכים ללכת לישון כיהודי, וכדי ללכת לישון כיהודי – צריכים לגרש בתחילה את ה"גוי" [שבקרנן] לא לישון עם ה"גוי", היינו הגוי שבכל אחד ואחד מישראל, וכדי לגרש את ה"גוי", צריכים קודם לקרוא קריאת שמע שעל המטה כדבעי למהוי, אז ישנים כמו יהודי וקמים כמו יהודי.

(תרגום מסה"ש תש"ב עמ' 124)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנראה, הנדבקה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שספדור זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים לחקל על המלמד

השפעת לימוד התורה על עניני המסחר

מאכלי שבת לתלמיד חכם!?

איננו בזהר (ח"ג כט, א) "תלמיד חכם איקרי שבת". ומוכרח גם על פי נגלה דתורה - שהרי מסופר בגמרא (שבת קיט, א ובפרש"י) ש"רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן קריבו לי תלת סאוי טחיי (רקיקין טחין פניהן בשומן), אמר להו מי הוה ידעיתון דאתינא, אמרו לי מי עדיפת לן מינה" (כלום אתה חשוב לנו מן השבת, לכבוד שבת הכננו, ולא היינו יודעים שתבא), ולכאורה, יש להקשות על פי נגלה: כיצד הותר להם לתת לו מאכלים שהכינו לכבוד שבת? והתירוץ על זה - על פי מאמר הזהר הנ"ל שתלמיד חכם איקרי שבת.

ובכן: לימוד התורה צריך להיות לא רק ביום השבת, אלא גם במשך כל השבוע, שבכל יום ויום, הן ביום והן בלילה, צריך להיות קביעות עתים לתורה, ועד שלימוד התורה פועל שכללות ההנהגה במשך כל היום תהי' על פי תורה, ועד כדי כך, שכל ההתעסקות במסחר היא בשביל התורה - כפי שהבעש"ט (ראה כש"ט סקס"ה. וראה גם תו"מ חנ"ז ע' 165. וש"ג) הי' מלמד זכות על אלו שעוסקים בלהט ("קאָכן זיך") בעניני מסחר,

שמסתמא הסיבה לכך היא בגלל שצריכים לחתן בת וליתן מזונות לחתן שיוכל לשבת וללמוד ב"כולל" - כפי שהי' נקרא פעם: לימוד התורה לשמה, ללא חשבונות.

מחברים את בני ישראל לתורה

אך לכאורה איך יכולים לדרוש שני קצוות - לעסוק במסחר, וגם לעסוק בלימוד התורה!?

הנה על זה אומר רש"י (פרשתנו ב, ב): "משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו", והיינו, שישנם אלו שהם "ממוצעים" בין בני ישראל לאוהל מועד - הלויים, כמו שכתב הרמב"ם (סוף הל' שמיטה וויבול) ששבט לוי "הובדל לעבוד את ה' לשרתו וכו'", שהם נמצאים באוהל מועד במשך כל היום, והם אלו שפועלים לחבר את בני ישראל עם אוהל מועד, ולפעול על בני ישראל שגם בהיותם בחוץ ובריוחוק מקום מאוהל מועד, יהיו קשורים עם אוהל מועד - שזהו ענינם של בתי-מדרשות שמעמידים לומדי תורה, ובתי-כנסיות שמעמידים עובדי ה' באהבה ויראה.

(תורת כהנים ח"ס ע' 342 ואילוף)

